

ΔΕΛΤΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΚΙ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ

Αριθμός 60 | 4 Απριλίου 2018

ΔΙΚΤΥΟ για τη
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
στην Ελλάδα
και την Ευρώπη

ΣΥΝΟΨΗ:

Πώς επηρεάζεται το πολιτικό σκηνικό από τη συζήτηση για τη Συνταγματική αναθεώρηση και εν όψει της τέταρτης αξιολόγησης, τα σημαντικά ορόσημα της χώρας έως τη λήξη του τρίτου μνημονίου και η στασιμότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας, είναι τα θέματα του νέου δελτίου πολιτικής ανάλυσης του ΔΙΚΤΥΟΥ.

ΣΥΝΤΑΓΜΑ
ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ

*Όπως αναθεωρήθηκε
με το Ψήφισμα της 27 Μαΐου 2008
της Η' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων*

Η (μη) συζήτηση για την Συνταγματική Αναθεώρηση

Είχαμε τονίσει σε προηγούμενα Δελτία Ανάλυσης πως η δημόσια συζήτηση θα «φιλτράρεται» όλο και περισσότερο όσο πορευόμαστε προς τις εθνικές εκλογές, υπό το πρίσμα της σκληρής και εντεινόμενης αντιπαράθεσης του όψιμου δικομματισμού, μεταξύ ΣΥΡΙΖΑ και ΝΔ. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο είχαμε επίσης αναφέρει ότι θα συμπεριλαμβάνονται, εκτός από τα όποια πολιτικά ζητούμενα και πρωτοβουλίες, οι κινήσεις και οι θέσεις των υπολοίπων πολιτικών δυνάμεων. «Θύμα» της συγκεκριμένης συγκυρίας φαίνεται πως έπεσε και η διατύπωση από το Κίνημα Αλλαγής σειράς προτάσεων για την Συνταγματική Αναθεώρηση, οι οποίες δεν αντιμετωπίστηκαν στην ουσία τους και ως προς το περιεχόμενό τους αλλά σύμφωνα με την άσκηση ισορροπίας και αποστάσεων ή ...προσεγγίσεων ανάμεσα στις δύο κυρίαρχες πολιτικές δυνάμεις.

Είναι φανερό, από σειρά γεγονότων και μετρήσεων, πως η διάρθρωση των πολιτικών δυνάμεων στην παρούσα συγκυρία, δεν προσφέρεται για κανενός είδους συναινετικές και μακρόπνοες θεσμικές διεργασίες.

Είναι φανερό, από σειρά γεγονότων και μετρήσεων, πως η διάρθρωση των πολιτικών δυνάμεων στην παρούσα συγκυρία, δεν προσφέρεται για κανενός είδους συναινετικές και μακρόπνοες θεσμικές διεργασίες. Αφενός η πλήρης θεσμική αναξιοπιστία της κυβερνητικής πλειοψηφίας των ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ που ξεκινά από την πλήρη αθέτηση των προεκλογικών

υπεσχημένων και καταλήγει σε μια σειρά από θεσμικές ακροβασίες και αντισυνταγματικές (σύμφωνα με σειρά αποφάσεων του ΣΤΕ) νομοθετικές παρεμβάσεις κι αφετέρου η εντατικοποίηση των αντιπολιτευτικών ρυθμών από την ΝΔ, η οποία σχεδιάζει την στρατηγική της ως διάδοχη δύναμη

εξουσίας, κλείνουν κάθε παράθυρο ουσιαστικών συζητήσεων και βιώσιμης διακομματικής συνεννόησης.

Αντί για την επιλογή, οι προτάσεις για την αναθεώρηση να γίνουν μέρος του δικομματικού παιχνιδιού, θα ήταν πολιτικά επωφελέστερο αν παρουσιάζονταν πρώτα στους πολίτες με ανοιχτή διαβούλευση, ώστε να ζητηθεί ο σχολιασμός και να εμπλουτιστούν με απόψεις από την βάση.

Αυτό σε καμία περίπτωση δεν σημαίνει πως σταματά η λειτουργία και η δράση των υπολοίπων πολιτικών δυνάμεων που δεν μετέχουν στην άμεση διεκδίκηση της κυβερνητικής πλειοψηφίας. Τα κόμματα υποχρεούνται να συνεισφέρουν ενεργά και τεκμηριωμένα τις θέσεις τους στον δημόσιο διάλογο, με πρώτους και κύριους αποδέκτες του πολίτες, οι οποίοι στο κάτω κάτω έχουν πάντα το τελευταίο λόγο. Αντί για την επιλογή, οι προτάσεις για την αναθεώρηση να γίνουν μέρος του δικομματικού παιχνιδιού, θα ήταν πολιτικά επωφελέστερο αν παρουσιάζονταν πρώτα στους πολίτες με ανοιχτή διαβούλευση, ώστε να ζητηθεί ο σχολιασμός και να εμπλουτιστούν με απόψεις από την βάση. Μια σημαντική πρωτοβουλία που απευθύνονταν στους πολίτες και θα προκαλούσε πολιτικές τοποθετήσεις από τα άλλα κόμματα, θα είχε μεγαλύτερο ενδιαφέρον από τους πολίτες που είναι το ζητούμενο και θα εξασφάλιζε την εσωτερική ενότητα.

Όμως για να έχουν νόημα αλλά και από αποτέλεσμα οι όποιες πρωτοβουλίες και παρεμβάσεις τους, θα ήταν πιο αποτελεσματικό αν εντασσόταν η στρατηγική τους στην διαμόρφωση του πολιτικού σκηνικού. Ένα σκηνικό με τα χαρακτηριστικά των δύο Συμπληγάδων, ανάμεσα στις οποίες θα διαδραματιστεί το έργο της πολιτικής τους επιβίωσης, όπως είχαμε αναφέρει σε παλαιότερες αναλύσεις μας. Διαφορετικά θα οδηγούμαστε σε αποτελέσματα όπως η πρόσφατη κατάληξη των προτάσεων του ΚΙΝ.ΑΛ. για την Συνταγματική αναθεώρηση. Οι προτάσεις κατέληξαν να θεωρηθούν εντός κι εκτός του κομματικού σχηματισμού ως «πρώτη ύλη» για πιθανή μελλοντική συμπόρευση με τον ΣΥΡΙΖΑ, σε αντίθεση με όσα οι μετρήσεις αναδεικνύουν για τις προθέσεις και τις επιλογές της κομματικής βάσης του νεοσύστατου σχηματισμού της κεντροαριστεράς.

Η τακτική του ΣΥΡΙΖΑ έως τις εκλογές αναμένεται να είναι πολυεπίπεδη, ως προς την αλίευση ψήφων από όσες δεξαμενές έχουν ακόμα πιθανότητες να του δώσουν ποσοστά.

Η τακτική του ΣΥΡΙΖΑ έως τις εκλογές αναμένεται να είναι πολυεπίπεδη, ως προς την αλίευση ψήφων από όσες δεξαμενές έχουν ακόμα πιθανότητες να του δώσουν ποσοστά. Πότε θα μετέρχεται μεθόδων σκανδαλολογίας (δάνεια κομμάτων κλπ), πότε θα ρίχνει γέφυρες στο ΚΙΝΑΛ, πότε θα ομνύει στην ανάγκη εθνικής συναίνεσης και πότε θα υποστηρίζει το αφήγημα της δήθεν εξόδου από τα μνημόνια. Μία εύθραυστη και αντιφατική τακτική που σκοπό έχει όχι μόνο να συλλέξει ψήφους, αλλά να

αποτινάξει από επάνω του την φθορά της «παρά φύση» καιροσκοπικής συνεργασίας με τους ANEL και να διαμορφώσει το μετεκλογικό σκηνικό με τους καλύτερους δυνατούς όρους για το κόμμα.

Αυτό που παραμένει όμως πάντα ως η ζητούμενο για την χώρα βέβαια, είναι η καλλιέργεια εδάφους συναινέσεων και συνεργασιών προκειμένου να αντιμετωπιστούν με διαχρονική και διακομματική αξιοπιστία μεγάλα εκκρεμή ζητήματα, ίσως σημαντικότερα κι από την συνταγματική αναθεώρηση και η διαμόρφωση κουλτούρας και πνεύματος «εθνικού σχεδιασμού», ο οποίος θα ξεπερνά την θητεία της εκάστοτε κυβέρνησης. Μέχρι τότε, η (μη) συζήτηση θα γίνεται με όρους τρέχουσας επικαιρότητας και με τα πρόσκαιρα συμφέροντα και στρατηγικές της εκάστοτε συγκυρίας.

Την τελευταία στιγμή

Η Κυβέρνηση υπολογίζει ότι ο χρόνος είναι αρκετός έως τη λήξη του τρίτου μνημονίου για να προλάβει να ολοκληρώσει όλα τα προαπαιτούμενα, να προβεί σε καθαρή πετυχημένη έξοδο στις αγορές, να συμφωνήσει με όλους τους Θεσμούς ως προς την επόμενη ημέρα. Η αλήθεια όμως είναι ότι τα χρονικά περιθώρια είναι στενά αν κρίνουμε με βάση την εμπειρία.

Ιδίως αν μιλάμε για μια συμφωνία-πακέτο, που περιλαμβάνει τα προαπαιτούμενα της τρέχουσας αξιολόγησης, την ελάφρυνση του χρέους και τη μεταμνημονιακή εποπτεία. Μία συμφωνία για ένα «υβριδικό» πρόγραμμα, όπως έχουμε ήδη αναφέρει ([Δελτίο αρ. 56](#)). Υπό αυτή τη σκοπιά, ο Ιούλιος μοιάζει πιο πιθανό να είναι ο μήνας των τελικών αποφάσεων.

Ανεξαρτήτως πορείας των πολύπλευρων συζητήσεων εκείνο που έχει μεγάλη σημασία, αλλά χωρίς να δίνεται – δημοσίως τουλάχιστον – ανάλογη προτεραιότητα είναι η πλήρης, αν είναι δυνατόν, απορρόφηση του συνόλου του δανείου των 86 δισ. ευρώ του τρίτου προγράμματος από τον ESM. Κι αυτό γιατί πρόκειται για φθηνό δανεισμό με σταθερό επιτόκιο που λήγει σε 30 χρόνια.

Εκτιμάται ότι περίπου 27 δισ. ευρώ από τα 86 δισ. θα είναι αδιάθετα μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος. Υπάρχουν αρκετές σκέψεις για τη διαχείριση των αδιάθετων που πρέπει συμφωνηθούν όμως και με τους δανειστές μας.

Κάποιες από τις πιθανές χρήσεις του αδιάθετου ποσού είναι γνωστές, όπως η εξαγορά των δανείων του ΔΝΤ ύψους 11 δισ. ευρώ περίπου και η ενίσχυση του αποθέματος ρευστότητας με 10-11 δισ. για να υποστηριχθεί η έξοδος στις αγορές μετά το τρίτο μνημόνιο. Η απόφαση αυτή θα κρίνει σε μεγάλο βαθμό και το πλαίσιο εποπτείας της χώρας μετά τον Αύγουστο. Έως τον Αύγουστο η Ελλάδα θα βρεθεί αντιμέτωπη με διάφορα **ορόσημα και σημαντικούς σταθμούς:**

- **Ολοκλήρωση των μνημονίων**

Οι εκκρεμότητες των αξιολογήσεων θα επανέλθουν πιεστικά στο προσκήνιο, ενώ τα χρονικά περιθώρια θα είναι ασφυκτικά και για την ολοκλήρωση της 4ης αξιολόγησης.

- **Δημοσιονομικά μεγέθη**

Ο προϋπολογισμός του 2018 είναι ο πιο καθοριστικός των τελευταίων ετών, καθώς η πορεία εκτέλεσής του θα καθορίσει το οικονομικό μέλλον των πολιτών της χώρας για την περίοδο τουλάχιστον μέχρι το 2022. Από την εκτέλεση του προϋπολογισμού θα καθοριστεί η στάση του ΔΝΤ για την εξέλιξη των δημοσιονομικών μεγεθών της χώρας.

Μόνο αν έχει κλείσει τα προαπαιτούμενα, έχει επιτύχει «κούρεμα» του χρέους, την καθαρή έξοδο στις αγορές και την «υβριδική συμφωνία» της μεταμνημονιακής περιόδου που δεν θα διαλύει τις αδύναμες οικονομικά τάξεις (πχ άρση αφορολογήτου, μείωση συντάξεων κλπ) θα δικαιούται η κυβέρνηση να μιλά για την «επόμενη μέρα»

- **Η «επόμενη ημέρα»**

Τόσο στην Αθήνα όσο και στις Βρυξέλλες ως «επόμενη ημέρα» έχει χαρακτηριστεί η 21η Αυγούστου, που είναι και το πρώτο 24ωρο μετά τη λήξη του 3ου μνημονίου. Ο σχεδιασμός προϋποθέτει σκληρή διαπραγμάτευση με τους Θεσμούς. Μόνο αν έχει κλείσει τα προαπαιτούμενα, έχει επιτύχει «κούρεμα» του χρέους, την καθαρή έξοδο στις αγορές και την «υβριδική συμφωνία» της μεταμνημονιακής περιόδου που δεν θα διαλύει τις αδύναμες οικονομικά τάξεις (πχ άρση αφορολογήτου, μείωση συντάξεων κλπ) δικαιούται η κυβέρνηση να μιλά για την «επόμενη μέρα».

- **Διευθέτηση του χρέους**

Είναι μια από τις μεγαλύτερες εκκρεμότητες της παρούσας χρονιάς.

- **Κεφαλαιακοί περιορισμοί**

Αν δεν υπάρξει πλήρης άρση των περιορισμών στη διακίνηση κεφαλαίων μέσα στο 2018, θα πρέπει τουλάχιστον να υπάρξει ένας σαφής οδικός χάρτης για την πλήρη κατάργησή τους, αλλά και σημαντικές κινήσεις χαλάρωσης μέσα στο έτος που ξεκινάει.

- **Έξοδος στις αγορές**

Ο ευρύτερος σχεδιασμός προβλέπει δύο με τρεις δοκιμαστικές εξόδους εντός του μνημονίου και πριν από τη λήξη του.

- **Πρόωρες εκλογές**

Οι εξελίξεις στην οικονομία είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με ομαλές πολιτικές εξελίξεις και τη διατήρηση ομαλού πολιτικού κλίματος. Το κλίμα όμως, πυροδοτείται συνεχώς...

- **«Κόκκινα» δάνεια**

Μέσα στο α' εξάμηνο του νέου έτους η ανάγκη δραστικότερης μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων θα διευρύνει τις πωλήσεις, πέραν των ανεξασφάλιστων

καταναλωτικών δανείων, και στα δάνεια μικρομεσαίων επιχειρήσεων με εξασφαλίσεις σε ακίνητα. Για τις τράπεζες, οι πωλήσεις των μη εξυπηρετούμενων δανείων με εξασφαλίσεις θα αποτελέσουν το μέγα στοίχημα μαζί με την επιστροφή των καταθέσεων που υπολογίζονται σε 20 δις μόνο στα στρώματα!

- **Ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το Δημόσιο**

Το 2017 οι ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το δημόσιο ξεπέρασαν τα 100 δις. τα 40 από τα οποία προστέθηκαν την περίοδο μετά το 2015. Περί 4,2 εκατ. Των φορολογουμένων που είναι πάνω από το 50% του συνόλου, έχουν ληξιπρόθεσμες οφειλές. Ήδη πάνω από 1 εκατ. έχουν υποστεί κατασχέσεις τραπεζικών λογαριασμών...

- **Εξωτερική πολιτική**

Η χώρα έχει τρία δύσκολα μέτωπα ανοικτά παράλληλα. Σκοπιανό, Ελληνοτουρκικά και Αλβανία. Το σημαντικότερο πρόβλημα της χώρας έρχεται από Ανατολικά και δεν είναι μόνο ελληνικό πρόβλημα αλλά εντάσσεται στις ευρύτερες γεωπολιτικές αλλαγές της περιοχής μας. Ως εκ τούτου μετά από αρκετές δεκαετίες απαιτείται χάραξη νέων εθνικών στόχων και στρατηγικής, κάτι που δεν διαφαίνεται από την κυβέρνηση. Είναι πολύ δύσκολο να μπορέσει να διατηρήσει τον έλεγχο και στα τρία αυτά μέτωπα και να έχει τις δυνάμεις της στραμμένες στην οικονομία και τη διαπραγμάτευση για την επόμενη ημέρα και μάλιστα από τη θέση του λιγότερο ισχυρού.

Παρατεταμένη προεκλογική περίοδος

Η χώρα εισέρχεται σταδιακά σε προεκλογική περίοδο. Σκοπιανό, Novartis, Τουρκία, μεταμνημονιακή κατάσταση, κλπ δημιουργούν ένα ρευστό, οξύ πολιτικό σκηνικό. Μία παρατεταμένη προεκλογική περίοδο, που επηρεάζεται από το μείζον θέμα της τουρκικής επιθετικότητας.

Αυτή η απειλή που θα επεκταθεί τουλάχιστον έως το καλοκαίρι, μπορεί να δημιουργήσει αρνητικές συνέπειες στην οικονομία και ειδικά στον τουρισμό, που αυτό με τη σειρά του θα φέρει ενδεχομένως νέα ταλάντωση στη δυναμική των κομμάτων.

Αυτή η απειλή που θα επεκταθεί τουλάχιστον έως το καλοκαίρι, μπορεί να δημιουργήσει αρνητικές συνέπειες στην οικονομία και ειδικά στον τουρισμό, που αυτό με τη σειρά του θα φέρει ενδεχομένως νέα ταλάντωση στη δυναμική των κομμάτων. Η χώρα σε αυτή τη συγκυρία δυστυχώς στερείται αναπτυξιακού συγκροτημένου οράματος και μεθοδικής διπλωματικής αντιμετώπισης των ανοικτών προκλήσεων της Τουρκίας. Η επόμενη μέρα για την Ελλάδα δεν απαιτεί μόνο ανάπτυξη, αλλά και

εθνική αξιοπρέπεια. Η χώρα έχει ανάγκη από την οικοδόμηση εθνικής ισχύος και μακροχρόνιες κι αποτελεσματικές συμμαχίες.

Η ευρωπαϊκή οικονομία ακόμα ασθμαίνει

Η βιομηχανική παραγωγή της Γερμανίας υποχώρησε 0,1% τον Ιανουάριο, σε σύγκριση με την αναμενόμενη αύξηση που είχε εκτιμηθεί στο 0,5%. Στη Γαλλία, τον ίδιο μήνα η βιομηχανική παραγωγή μειώθηκε κατά 2% και στην Ισπανία κατά 2,6%, και οι δύο οικονομίες πολύ κάτω από τις προσδοκίες.

Ο Economic Surprise Index που δημοσίευσε η Citigroup και που μετρά το πόσο τα στοιχεία μίας οικονομίας ακολουθούν τις προσδοκίες των αναλυτών, επιβραδύνθηκε στην ευρωζώνη, ενώ μειώθηκε πιο μετρίως για τις ΗΠΑ.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αναθεώρησε προς τα κάτω τον πληθωρισμό της ΕΕ, στο 1,4% για το 2018, διατηρώντας παράλληλα τις εκτιμήσεις για το 2019, όπως συμβαίνει πάντοτε, μέχρι να παρέμβει ...η πραγματικότητα.

Η επιβράδυνση της ανάπτυξης στην Ευρώπη δεν πρέπει να προκαλεί έκπληξη. Τα οικονομικά δεδομένα από τον Οκτώβριο παρουσίασαν ήδη μια σταδιακή επιβράδυνση της ανάπτυξης. Είναι εμφανές και στην Κίνα και την Ιαπωνία.

Η επιβράδυνση της ανάπτυξης στην Ευρώπη δεν πρέπει να προκαλεί έκπληξη. Τα οικονομικά δεδομένα από τον Οκτώβριο παρουσίασαν ήδη μια σταδιακή επιβράδυνση της ανάπτυξης. Είναι εμφανές και στην Κίνα και στην Ιαπωνία

Η Ιαπωνία έδειξε και πάλι την σκληρή πραγματικότητα. Οι κεντρικές τράπεζες δεν μπορούν να «τυπώσουν» ανάπτυξη. Η Ευρώπη - όπως η Ιαπωνία - αναπτύσσεται όσο και όπως μπορεί. Το τεράστιο βάρος των υπερβολικών κυβερνητικών δαπανών, της υψηλής φορολογίας προσθέτει στις αποπληθωριστικές τάσεις της γήρανσης του πληθυσμού.

Ο κίνδυνος για την Ευρώπη είναι ότι στοιχημάτισε ολόκληρη την ανάκαμψη της στη νομισματική πολιτική, όπως συνέβη το 2009. Και, φυσικά, όταν η κεντρική τράπεζα εισφέρει περίπου δύο

ΣΥΝΤΑΞΗ ΔΕΛΤΙΟΥ (αρ. 60):

Γιάννης Μαστρογεωργίου

Διευθυντής ΔΙΚΤΥΟΥ

&

Γιώργος Παπούλιας

Πολιτικός Επιστήμονας, Συνεργάτης

ΔΙΚΤΥΟΥ

Για το

ΔΙΚΤΥΟ για την Μεταρρύθμιση στην

Ελλάδα και την Ευρώπη

Διάκου 20 & Συγγρού 1

11743, Αθήνα

τηλ: 210 9247814

φαξ: 210 9227244

www.todiktio.eu

info@todiktio.gr

τρισεκατομμύρια ευρώ στην οικονομία, σημειώνεται κάποια αύξηση, αλλά το χρέος συνεχίζει να αυξάνεται.